
Januar 2022

Sri Lanka

Notat om adopti-
onsformidlingen
til Danmark i
1980'erne

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1	INDLEDNING	3
1.1	Afgrænsning	3
KAPITEL 2	OPLYSNINGER FRA DEN HOLLANDSKE RAPPORT	6
2.1	Generelle mistanker og identificerede svagheder i formidlingen fra Sri Lanka til Holland	6
2.2	Relevante problemstillinger i forhold til formidlingen til Danmark	6
KAPITEL 3	FORMIDLINGEN FRA SRI LANKA TIL DANMARK	8
3.1	Danmarks samarbejde med Sri Lanka	8
KAPITEL 4	ANALYSE AF FORMIDLINGEN FRA SRI LANKA TIL DANMARK	11
4.1	De konkrete forhold i den danske formidling sammenholdt med oplysningerne i den hollandske rapport	11
4.2	gennemgang af sager fra Terre des Hommes	11
4.3	Gennemgang af materialet fra DIA	15
4.4	Beskrivelse af de danske myndigheders oplysninger	18
KAPITEL 5	RESULTATER AF UNDERSØGELSEN	21

Indledning

1.1 AFGRÆNSNING

I 1973-2012 blev der adopteret i alt 996 børn fra Sri Lanka til Danmark via AC Børnehjælp, DanAdopt og Terre des Hommes. Langt de fleste børn blev adopteret i perioden 1979-1986.

Ankestyrelsen tog allerede i 2017 selvstændigt initiativ til at afdække rammerne for formidlingen fra Sri Lanka på baggrund af oplysninger i en hollandsk dokumentarudsendelse. Ifølge udsendelsen var de hollandske adoptioner behæftet med mistanke om ulovlig adfærd. I udsendelsen blev Danmark, Tyskland og England nævnt som konkrete lande, hvortil der var adopteret børn fra Sri Lanka i samme tidsperiode som til Holland.

Styrelsen konkluderede i 2017, at man på daværende tidspunkt ikke havde tilstrækkelige oplysninger til at vurdere, om der var sket ulovlige handlinger i de danske sager og i det danske formidlings samarbejde. DIA foretog ligeledes en afdækning af formidlingen og kortlagde blandt andet, hvilke børnehjem børnene, der blev formidlet af de tidligere formidlende organisationer, kom fra.¹

Ifølge den hollandske rapport fra 2021 er der forekommet eksempler på ulovlig praksis i formidlingen fra Sri Lanka til Holland såsom baby farms, trafficking og tyveri af børn, dokumentforfalskning samt hemmeligholdelse af børns virkelige status og andre uredeligheder. Ankestyrelsen fokuserer i denne undersøgelse på de oplysninger i den hollandske rapport, der vurderes at have særlig relevans for formidlingen til Danmark. Det drejer sig om en rapport fra en undersøgelseskommission på Sri Lanka i 1987, og oplysninger om en lokal kontaktperson, der var genstand for efterforskning i Holland og Storbritannien mistænkt for at være involveret i ulovligheder. Begge dele er beskrevet yderligere i kapitel 2.

I den aktuelle undersøgelse sammenholder Ankestyrelsen ovennævnte oplysninger fra den hollandske rapport med baggrundsoplysningerne fra 2017. Formålet er at vurdere, om de nye informationer giver anledning til at ændre styrelsens konklusion fra 2017. Samtidig gennemgår Ankestyrelsen materiale

¹ I 2019 vedtog centralmyndigheden i Sri Lanka og en række europæiske centralmyndigheder en protokol til brug for søgen efter biologisk slægt. Ankestyrelsen er ikke bekendt med, at arbejdet med protokollen skulle have ført til nye oplysninger om adoptioner til Danmark fra Sri Lanka.

indkaldt fra DIA om de daværende organisationers formidling fra Sri Lanka samt generelle sager fra de danske myndigheder i den relevante periode. Afdækningen retter sig mod adoptioner i 1980'erne, fordi oplysningerne i den hollandske rapport vedrører dette årti.

Oplysningsgrundlag

Undersøgelsen er baseret på de dokumenter og oplysninger, der er tilgængelige, om AC Børnehjælps og Terre des Hommes' formidling fra Sri Lanka i 1980'erne. Den er også baseret på oplysninger fra de daværende danske tilsynsmyndigheder på adoptionsområdet, som var Justitsministeriet med tilhørende adoptionsmyndigheder og Adoptionsnævnet.

Oplysningerne om AC Børnehjælp er tilvejebragt via arkiver i Danish International Adoption (DIA).² DIA har indsendt alle generelle sager og oplysninger, herunder korrespondance, om formidlingen fra Sri Lanka i 1980'erne. Oplysningerne om Terre des Hommes' formidling er baseret på Ankestyrelsens gennemgang af 10 stikprøvesager fra Terre des Hommes, som styrelsen lavede i 2017 i forbindelse med det daværende fokus på formidlingen fra Sri Lanka. Disse er indhentet fra styrelsens egne arkiver. Det har ikke været muligt at tilvejebringe Terre des Hommes Danmarks generelle sager om formidlingen fra Sri Lanka.

Ankestyrelsen har indhentet generelle sager, som vedrører formidlingen fra Sri Lanka, fra Justitsministeriets og Adoptionsnævnets arkiver. Justitsministeriet og Adoptionsnævnet førte på daværende tidspunkt tilsyn med den internationale adoptionsformidling.

Oplysningerne, som de daværende adoptionsmyndigheder var i besiddelse af, er tilvejebragt via Rigsarkivet. Der er tale om sager fremfundet i fysiske arkiver via journalplaner. Det drejer sig om sager om det generelle formidlingssamarbejde i 1980'erne.

Arkiverne har været i forskellige myndigheders varetægt, og da der er begrænsede søgemuligheder, kan det ikke udelukkes, at der findes andre sager af betydning.

Ankestyrelsen har ikke gennemgået generelle sager fra perioden efter 1990 og kan dermed ikke udelukke, at der i denne periode kan forekomme sager af relevans for denne undersøgelse.

² DIA opbevarer alle internationale adoptionssager undtagen adoptionssager fra organisationen Terre des Hommes. Disse opbevares i Ankestyrelsen.

gelse. Ankestyrelsen har ikke søgt i andre myndigheders arkiver og kan dermed ikke udelukke, at der i sådanne kunne være oplysninger af relevans for denne undersøgelse.

Oplysninger fra den hollandske rapport

2.1 GENERELLE MISTANKER OG IDENTIFICEREDE SVAGHEDER I FORMIDLINGEN FRA SRI LANKA TIL HOLLAND

Ifølge den hollandske rapport var lovgivningen og procedurerne i Sri Lanka fra 1979 i teorien gearret til at sikre en etisk og faglig forsvarlig adoptionsformidling. Men i praksis fungerede systemet ikke efter hensigten og ulovligheder fandt sted.

Ud over de nævnte eksempler med baby farms, trafficking og tyveri af børn, dokumentforfalskning samt hemmeligholdelse af børns virkelige status og andre uredeligheder, beskrives også egentlige systemsvagheder.

Flere ting ved systemet var utilstrækkeligt og kan betegnes som svagheder, der ikke i tilstrækkeligt omfang forhindrede ulovlige forhold. For eksempel fungerede fødselsregistret ikke efter hensigten i en årrække, så oplysningerne om fødselsdatoer og -steder ofte var forkerte. Mangel på gennemsigtighed hos de srilankanske myndigheder og børnehjem var reglen frem for undtagelsen, og destruktion af dokumenter var et normalt fænomen. Dette faktum gør det ifølge den hollandske rapport svært at søge efter sine biologiske rødder som adopteret fra Sri Lanka.

2.2 RELEVANTE PROBLEMSTILLINGER I FORHOLD TIL FORMIDLINGEN TIL DANMARK

2.2.1. Rapport fra kommission i Sri Lanka 1987

I midten af 1987 udgav en srilankansk undersøgelseskommission en rapport, der konkluderede, at de fleste internationale adoptioner var ulovlige (illegal). Ud af 1.670 sager i 1986 blev kun 37 adoptioner gennemført via de officielle kanaler.

Den srilankanske regering besluttede på denne baggrund den 3. juni 1987 at stoppe for alle ansøgninger om international adoption. I september 1988 blev formidlingen genoptaget under skærpede forhold. Det var nu alene børn fra statslige børnehjem, der kunne adopteres internationalt, og de srilankanske myndigheder afgjorde, hvor de enkelte børn blev placeret.

2.2.2 Efterforskning i Holland og Storbritannien af lokal kontaktperson

I 1991 blev en srilankansk advokat mistænkt af de hollandske og britiske myndigheder for at være involveret i handel med børn og for at drive baby farms i samarbejde med to personer fra de srilankanske myndigheder.

Ifølge det hollandske Justitsministerium var advokaten involveret i omkring 300 adoptioner til vestlige lande. Det fremgår dog ikke af rapporten, hvilke lande der er tale om.

Advokaten havde arbejdet for internationale adoptionsorganisationer, bl.a. den hollandske organisation Flash siden 1970'erne, og blev i 1986 kontaktperson for en hollandsk organisation, der formidlede børn til britiske ansøgere. Advokaten var også genstand for den efterforskning, der lå bag undersøgelseskommissionens konklusioner i 1987.

De britiske og hollandske myndigheder mistænkte advokaten for at hjælpe med at formidle børn fra baby farms. Advokaten modtog angiveligt 2.250 amerikanske dollars på stedet fra britiske ansøgere som gebyr for at færdiggøre procedurerne i Sri Lanka. Den hollandske ambassade i Sri Lanka rapporterede i 1991, at efter otte måneders graviditet blev srilankanske mødre bragt til et hjem, der var drevet af advokaten, hvor de blev overtalt til at overgive deres børn til adoption efter fødslen. Ambassaden rapporterede også, at man fandt to nyfødte babyer med ukendte mødre i forbindelse med en ransagning af hjemmet. Det kunne ikke afvises, at der var tale om tyveri af børn.

Der blev dog aldrig rejst tiltale mod advokaten i hverken Holland eller Storbritannien. Det fremgår af den hollandske rapport, at det hollandske Udenrigsministerium bad Justitsministeriet om at rejse en strafferetlig sag ved anklagemyndigheden i Holland mod den hollandske organisation, men det ses ikke af arkivalierne, at denne efterforskning blev iværksat. Advokaten fortsatte som kontaktperson for den hollandske organisation indtil 1995.

Formidlingen fra Sri Lanka til Danmark

3.1 DANMARKS SAMARBEJDE MED SRI LANKA

3.1.1. Antallet af adoptioner

I 1973-2012 blev der adopteret i alt 996 børn fra Sri Lanka til Danmark via AC Børnehjælp, DanAdopt og Terre des Hommes. Langt de fleste børn blev adopteret i perioden 1979-1986.

I 1980'erne formidlede de to tidligere organisationer AC Børnehjælp og Terre des Hommes adoptioner fra Sri Lanka.

I perioden 1980-89 gennemførte AC Børnehjælp 389 formidlinger fra Sri Lanka, mens Terre des Hommes gennemførte 137 adoptioner i perioden 1980-1987 (ingen formidlinger i 1988 og 1989).

Adoptionerne fra Sri Lanka til Danmark i 1980'erne fordeler sig på følgende vis:³

Tabel 1: Adoptioner fra Sri Lanka til Danmark fordelt på formidlende organisationer og årstal

	'80	'81	'82	'83	'84	'85	'86	'87	'88	'89
TDH	15	32	20	15	11	11	20	13	0	0
AC	43	42	37	39	58	53	59	22	3	37
Ialt	58	74	57	54	69	64	79	35	3	37

3.1.2. Samarbejdsparter

De to danske organisationer havde kontakter i Colombo og i Kandy District. Kontakterne var private personer, der stod for den løbende kontakt mellem de danske organisationer og de srilankanske børnehjem, advokater og myndigheder.

Den nuværende adoptionsformidlende organisation DIA har gennemgået det tidligere AC Børnehjælps sager. De fleste af børnene opholdt sig på institutionerne Welcome House og Haven i Colombo, men en del børn kom også fra andre institutioner. I 1988 overtog AC Børnehjælp Terre des Hommes' kontaktperson i byen Kandy.

³ I tabellen er ikke inkluderet internationale adoptioner som eventuelt er foretaget i perioden uden de adoptionsformidlende organisationers bistand (private adoptioner).

Ankestyrelsen har Terre des Hommes' konkrete sager på arkiv, da disse blev indsendt til styrelsen (dengang Civilretsdirektoratet) i forbindelse med, at organisationens adoptionsafdeling lukkede. Ankestyrelsen gennemgik i 2017 10 stikprøvesager fra årene 1980-87. Ifølge Terre des Hommes' ankomstliste blev der hjemtaget børn indtil august 1987, hvorefter der var en pause, indtil formidlingen blev genoptaget i 1990.

3.1.3. Konteksten i Sri Lanka

Ifølge den hollandske rapport skal adoptionsformidling fra Sri Lanka ses i lyset af en kontekst præget af krig, fattigdom og hungersnød, hvilket gjorde det svært for forældre at tage sig af deres børn. Derfor blev mange børn forladt eller overgivet til adoption. Samtidig var og er korrupsion et udbredt og velkendt fænomen i landet.

Det var tabubelagt at være enlig mor i Sri Lanka, og denne gruppe var derfor stigmatiseret og blev ofte udstødt af deres lokalsamfund. Det samme gjorde sig gældende for deres børn. Af denne grund så kvinder i denne situation sig ofte nødsaget til at føde i hemmelighed og opgive at tage sig af deres børn. Andre årsager til at mødre ikke kunne beholde deres børn kunne være, at manden var omkommet i krig, eller at parret var blevet skilt.

3.1.4 Adoptionsprocessen og reglerne i Sri Lanka

Indtil 1979 var international adoption ikke reguleret i loven.

Herefter blev international adoption tilladt i et begrænset omfang. Der blev stillet krav om, at alle ansøgere skulle sende deres ansøgning om adoption til den srilankanske '*Commissioner of Probation and Child Care Services*' sammen med samtykke til adoption fra de biologiske forældre og helbredsoplysninger om barnet. Når ansøgerne ankom til Sri Lanka, blev de interviewet af en medarbejder fra *Commissioner of Probation and Child Care Service*, hvorefter sagen blev sendt til domstolen med henblik på afgørelse om adoption. I Sri Lanka blev ansøgerne assisteret af en formidlende organisation og dennes lokale kontaktperson. De biologiske forældre skulle møde i retten og bekræfte deres skriftlige samtykke til adoption. På baggrund af afgørelsen om adoption blev der udstedt adoptionsdokumenter og pas til barnet. Herefter var proceduren afsluttet i Sri Lanka.

Systemets evne til at forebygge ulovlig adfærd blev dog ifølge den hollandske rapport først reelt forbedret i 1992, hvor international adoption blev underlagt en årlig kvote, og national

adoption fik førsteprioritet. Selvom adoptionsproceduren i teorien rummer en række relevante sikkerhedsforanstaltninger, er der ifølge den hollandske rapport observeret adskillige eksempler på køb og salg af børn, kidnapning og dokumentfalsk efter 1979.

I 1992 blev myndighederne ansvarlige for matchningen, og kun børn fra registrerede børnehjem kunne adopteres. I 1992 blev det også forbudt at tilbageholde gravide kvinder og børn (*illegal retention*), og adoptivforældre måtte ikke længere betale srilankanske mellemænd for at bistå med adoptionsformidling.

Analyse af formidlingen fra Sri Lanka til Danmark

4.1 DE KONKRETE FORHOLD I DEN DANSKE FORMIDLING SAMMENHOLDT MED OPLYSNINGERNE I DEN HOLLANDSKE RAPPORT

I dette kapitel sammenstilles den danske formidling med de konkrete mistænkelige forhold beskrevet i den hollandske rapport. Indledningsvist beskrives Ankestyrelsens sagsgennemgang af konkrete sager fra Terre des Hommes' formidling i forhold til oplysningerne i den hollandske rapport. Dernæst gennemgås materialet indhentet fra DIA og til sidst de danske myndigheders generelle sager.

4.2 GENNEMGANG AF SAGER FRA TERRE DES HOMMES

I det følgende afsnit sammenholdes Ankestyrelsens sagsgennemgang med procedurebeskrivelsen fra den hollandske rapport. Formålet er at undersøge, om det kan fastslås, om de danske sager fulgte de officielle procedurer eller ej – jævnfør beskrivelsen af rapporten fra den srilankanske undersøgelseskommission fra 1987.

Ankestyrelsens gennemgang af de 10 stikprøvesager fra Terre des Hommes i perioden 1980-1987 blev foretaget i 2017 i forbindelse med det daværende fokus på formidlingen fra Sri Lanka. Som nævnt fremgår det af Terre des Hommes' ankomstliste, at der blev hjemtaget børn indtil august 1987, hvorefter formidlingen blev genoptaget i 1990. Dette afspejler formentlig, at de srilankanske myndigheder indførte et stop for nye ansøgninger i juni 1987, og at formidlingen blev genåbnet under skærpede forhold i efteråret 1988.

4.2.1. Generelt om sagerne

Børnene er født på regeringshospitaller i bl.a. byerne Kandy, Teldeniya og Peradeniya. Et enkelt barn er født på hospital i Colombo. Børnene har opholdt sig på enten St. Bernards Nursing Home, Padiwatte, Kundasale, eller Mother-Aid Nutrition Centre, Kandy. Børnene er meget små på adoptionstidspunktet. Et enkelt barn er dog seks måneder. Enkelte af sagerne omhandler familier, der har hjemtaget barn to gange fra Sri Lanka. To af børnene i de gennemgåede sager er hjemtaget i 1980, tre i 1981, et i 1982, to i 1985, to i 1986 samt et i 1987.

Der er tale om adoptioner, hvor børnene er afgivet med samtykke fra biologisk mor. Alle biologiske mødre har været enlige. Børnene har opholdt sig hos moren, fra de var fire dage gamle, til de var fem-seks uger gamle. I en enkelt sag opholdt moren og barnet sig sammen på Abeysekera Nursing Home, Kandy, hvor moren afventede, at ansøgerne skulle komme, så hun kunne overdrage barnet og rejse. Denne mor kommer fra en mere velstillet familie og har ifølge oplysningerne været udsat for voldtægt.

Ellers er alle mødrene fattige, ugifte og med kun ringe eller slet ingen skolegang. Flere af dem har arbejdet som tjenestepiger, fra de var små børn, og arbejdsgiver har enten hjulpet dem på hospitalet eller smidt dem ud, da de blev gravide. Enkelte mødre har boet samme med faren, men denne er forsvundet efter graviditeten. Deres egne familier har sendt dem væk, da de blev gravide, for at andre ikke skulle opdage skammen.

4.2.2. Proceduren i sagerne

Af flere af sagerne fremgår det, at Terre des Hommes sendte familiens ansøgning til Sri Lankas Ambassade i Sverige. Ambassaden sendte herefter ansøgningen til The Commissioner, Department of Probation and Child Care Services i Colombo, Sri Lanka. Ambassaden oplyste, at the Commissioner ville kontakte de pågældende direkte om stillingtagen til ansøgningen.

På alle sager ligger følgende dokumenter, som synes at være udfærdiget på Terre des Hommes' skabelon:

- "Medical report for adoption in Denmark of a foreign child" (helbredsmæssige oplysninger om barnet samt fødselsdato, navn, anbringelse etc.)
- "Information for adoption in Denmark of a foreign child" (oplysninger om barnets mors situation og barnets fødested)
- "Information for adoption in Denmark of a foreign child" (oplysninger om barnets far, hvis oplysningerne findes).

Dokumenterne er underskrevet af Terre des Hommes' kontaktperson, mens anden del af "medical report" er underskrevet af en læge.

Dokumenterne indeholder oplysninger om biologisk mors baggrund, og i nogle tilfælde er der også oplysninger om biologisk far.

På flere sager er der herudover helbredsmæssige oplysninger fra forskellige medical centres eller oplysningskort fra børnehjemmet.

Ifølge oplysningerne i dokumenterne er alle børnene frigivet med samtykke fra biologisk mor. Det fremgår ikke, om biologisk mor skulle bekræfte sit samtykke over for domstolen.

Der ligger ikke fødselsattester, dom eller andre dokumenter om f.eks. frigivelsen af barnet fra myndighederne på Sri Lanka på nogen af sagerne. Det er således ikke muligt at se, hvordan og i hvilket omfang oplysningerne om barnets baggrund er blevet efterprøvet. Der er på flere sager oplysninger om en afgørelse om adoption fra en domstol på Sri Lanka, men der er ikke kopi af dommen på sagerne.

På flere af sagerne har kontaktpersonen udfærdiget matchningsbrev og udfyldt barnets papirer. I ét matchningsbrev fremgår det direkte, at barn og familie er matchet af kontaktpersonen. Ankestyrelsen lægger til grund, at dette også var tilfældet i de øvrige sager, da der ikke er oplysninger om andet. Der ligger ikke et matchningsbrev på alle sagerne.

Af en sag (fra 1987) fremgår, at familien har været til møde hos the Commissioner. Familien har under opholdet skrevet til Terre des Hommes og oplyst, at "Mødet hos Commissioner blev overstået d. 26., men denne gang uden mødre og børn. Ifølge (kontaktpersonens navn) skal mødre møde hos de lokale Commissionærer."

Når samrådet i Danmark havde godkendt matchningen, rejste familierne kort herefter til Sri Lanka.

Det synes generelt at være sådan, at familierne opholdte sig ca. fire uger på Sri Lanka. Det fremgår af flere sager, at de har afventet en afgørelse fra domstolen – Family Court eller District Court – om adoption.

Af breve i starten af 1987 fra Terre des Hommes til familier på Sri Lanka-ventelisten fremgår det bl.a., at "Fra Kandy har vi hørt, at disse babyfarme huserer igen. Retterne arbejder meget langsomt, fordi hver enkelt sag skal undersøges grundigt. ...", og "Regeringen har udnævnt en kommission som skal undersøge sagerne dernede. Den består af folk fra de involverede ministerier og ledes af en pensioneret dommer...".

Det fremgår ikke, om henvisningen til Kandy skal forstås sådan, at det er i det område, at der er baby farms, eller om oplysningerne kommer fra kontaktpersonen i Kandy.

Af breve fra oktober 1988 på nogle af sagerne fremgår, at formidlingen har været lukket, og at der nu er åbnet igen, men kun fra regeringsbørnehjem, som der var syv af.

Disse oplysninger afspejler undersøgelseskommissionens arbejde i 1987 og konsekvenserne heraf.

4.2.3 Proceduren i de danske sager i forhold til den officielle procedure

I henhold til den officielle procedure, som den er skitseret i hollandsrapporten (jf. kapitel 3) skulle alle ansøgere sende deres ansøgning om adoption til den srilankanske *'Commissioner of Probation and Child Care Services'* sammen med samtykke til adoption fra de biologiske forældre og helbredsoplysninger om barnet.

Det fremgår af flere af de gennemgåede sager, at dette er sket via Sri Lankas ambassade i Sverige. Det ser derfor ud som om, at de danske sager har fulgt denne procedure, selvom det ikke fremgår af alle sagerne. Styrelsen kan ikke ud fra sagsgennemgangen fastslå, om *'Commissioner of Probation and Child Care Services'* også har modtaget et samtykke fra de biologiske forældre og helbredsoplysninger om barnet, da vi ikke har deres sager til rådighed. Men ifølge oplysningerne i sagerne er alle børnene frigivet med samtykke fra biologisk mor, ligesom der i samtlige sager foreligger helbredsoplysninger om barnet.

Det næste skridt i proceduren var, at ansøgerne efter ankomsten til Sri Lanka blev interviewet af en medarbejder fra *Commissioner of Probation and Child Care Service*, hvorefter sagen blev sendt til domstolen med henblik på afgørelse om adoption.

Det fremgår kun af en enkelt af sagerne, at ansøgerne har været til møde hos denne myndighed. Samtidig fremgår det af flere af sagerne, at ansøgerne har afventet en afgørelse fra domstolen om adoption, selvom der ikke foreligger kopi af dommen. Flere af sagerne har også oplysninger om en afgørelse om adoption fra en domstol på Sri Lanka.

Sidste processkridt var, at de biologiske forældre skulle møde i retten og bekræfte deres skriftlige samtykke til adoption. På baggrund af afgørelsen om adoption blev der udstedt adoptionsdokumenter og pas til barnet.

Det fremgår ikke af de konkrete sager, om biologisk mor har bekræftet sit samtykke over for domstolen. Styrelsen kan derfor ikke på baggrund af sagsgennemgangen fastslå, hvorvidt det er sket eller ej.

Samlet set er der ikke oplysninger, der dokumenterer, hvorvidt de officielle procedurer er blevet fulgt eller ej. Ankestyrelsen kan derfor på baggrund af sagsgennemgangen hverken be- eller afkræfte, om de danske sager har fulgt de officielle procedurer eller ej. Dette gør sig også gældende for de gennemgåede sager fra 1986, som vedrører det år, der var fokus på fra undersøgelseskommissionen fra 1987.

Det bemærkes dog, at der ifølge undersøgelseskommissionen kun blev gennemført 37 adoptioner fra Sri Lanka via de officielle kanaler ud af i alt 1.670 adoptioner i 1986. Samme år blev der gennemført 79 adoptioner til Danmark, hvilket i sig selv indikerer, at en andel af dem ifølge kommissionen ikke har fulgt de officielle kanaler.

Ankestyrelsen kan ikke komme dette nærmere, da vi ikke har adgang til selve kommissionens rapport⁴ og dermed ikke mulighed for at få præciseret og uddybet oplysningerne, herunder hvad der forstås ved "de officielle kanaler". Det samme gælder hvorvidt undersøgelseskommissionens undersøgelse omfatter alle gennemførte adoptioner eller et udsnit af adoptionerne i 1986.

4.3 GENNEMGANG AF MATERIALET FRA DIA

I dette afsnit undersøges, om der fremgår oplysninger af de sager, som er indhentet fra DIA om AC Børnehjælps formidling fra Sri Lanka, der kan be- eller afkræfte, om de danske sager var blandt de ulovlige formidlinger, som er beskrevet i den hollandske rapport.

DIA har indsendt alle generelle sager og oplysninger, herunder korrespondance med kontaktpersonerne, om formidlingen fra Sri Lanka i 1980'erne. Materialet afspejler, at AC Børnehjælp i alt havde tre kontaktpersoner i perioden. To af dem formidlede adoptioner fra Colombo, hvor den ene afløste den anden fra ca. 1987. Den sidste formidlede adoptioner fra Kandy og havde tidligere været kontaktperson for Terre des Hommes.

⁴ Ankestyrelsen er i gang med at undersøge om rapporten kan fremskaffes.

4.3.1. Undersøgelseskommissionen i Sri Lanka 1987

Af et referat fra en telefonsamtale mellem AC Børnehjælps direktør og kontaktpersonen dateret den 2. februar 1987 fremgår det, at myndighederne på Sri Lanka har stoppet alle adoptioner mere eller mindre. Probation (den relevante tilsynsmyndighed, red.) "har fået ordre til at undersøge alle adoptioner til bunds og har ikke nogen tidsgrænse, der skal overholdes. Mange folk, der er involveret i adoption, er blevet kaldt ind til afhøring, herunder en svensk dame, der drev et børnehjem, og alt er simpelthen rent kaos".

Det fremgår også af et brev fra 20. august 1987 fra AC Børnehjælp til en vært for et af de steder, hvor de danske ansøgere bor i forbindelse med hjemtagelse af et barn, at regeringen i Sri Lanka har stoppet alle internationale adoptioner for nuværende, og at en eventuel genåbning vil afhænge af udfaldet af en kommissions arbejde.

Det fremgår desuden af et referat fra en telefonsamtale mellem AC Børnehjælp og kontaktpersonen dateret den 7. oktober 1988, at lukningen er blevet ophævet, og at der igen kan formidles adoptioner fra private frivillige organisationer, der er registreret ved myndighederne (fx Haven og Nutrition Center i Kandy). Kontaktpersonen fortæller, at de nye regler alene har til formål at standse enkeltpersoner i at formidle privat.

Det fremgår af korrespondancen mellem AC Børnehjælp og kontaktpersonen, at der blev nedsat en kommission på Sri Lanka i 1987, der skulle undersøge alle adoptioner. Det fremgår også, at alle internationale adoptioner i en periode blev stoppet som konsekvens af kommissionens arbejde. Der er dog ikke noget i det gennemgåede materiale, der tyder på, at kommissionen har haft særligt fokus på formidlingen til Danmark, herunder at aktører involveret i den danske formidling skulle være blevet kaldt til afhøring.

4.3.2. Efterforskning af lokal kontaktperson

Navnet på den advokat, AC Børnehjælp og senere Terre des Hommes benyttede sig af i Sri Lanka, fremgår af et brev af 28. marts 1990.

Ud fra styrelsens oplysninger er AC Børnehjælps advokat ikke den samme person, som den kontaktperson og advokat, der ifølge den hollandske rapport var mistænkt for at være involveret i handel med børn og for at drive baby farms i samarbejde med to personer fra de srilankanske myndigheder.

Der er ikke noget i det materiale styrelsen har fået fra DIA, der tyder på, at den omtalte kontaktperson har spillet en rolle i formidlingen til Danmark.

4.3.3. De økonomiske aspekter af formidlingen

Det fremgår af et brev fra AC Børnehjælp dateret d.13. januar 1987, at kontaktpersonen modtog 40.000 rupees per sag (svarende til 14.000 danske kroner på daværende tidspunkt). AC Børnehjælp betalte også kontaktpersonens husleje. Af en skriftlig aftale dateret d.4. december 1986 fremgår det, at halvdelen af beløbet gik til dækning af formidlingsomkostninger for et barn, og den anden halvdel er et honorar, der gik direkte til kontaktpersonen.

Kontaktpersonen skulle ifølge aftalen tilstræbe at placere fem børn om måneden, svarende til 60 børn over en periode på et år (fra maj 86 - maj 87). Hvis vedkommende ikke var i stand til at placere fem børn i en måned, kompenseres denne med 20.000 rupees per sag op til fem. Hvis kontaktpersonen placerede mere end 60 børn i løbet af året, skulle der tilbagebetales 20.000 rupees til AC for hvert placeret barn efter nummer 60.

Det fremgår også af korrespondancen, at AC Børnehjælp løbende donerede beløb af forskellig størrelse til flere af de forskellige børnehjem, kontaktpersonen samarbejdede med. For eksempel fremgår det af et brev fra februar 1987 fra lederen af børnehjemmet Haven, at AC har doneret 20.000 rupees direkte til børnehjemmet.

4.3.4. Oplysninger der tyder på, at ulovligheder har været en del af formidlingen til Danmark

Af et referat fra en telefonsamtale mellem AC Børnehjælps direktør og kontaktpersonen af 6. november 1986 fremgår det, at direktøren er meget imponeret over, at der nu kommer så mange børn og spørger, hvordan kontaktpersonen dog gør det. Kontaktpersonen svarer, at "det er jo fordi, at de her mennesker gik og ventede på, at vi skulle bekræfte at vi ville give dem ekstra, ellers ville de ikke have bragt børn og dokumenter eller noget."

Af et brev fra AC Børnehjælp kontaktperson dateret d.8. december 1986, fremgår det, at det har været besværligt at få biologiske mødre til at møde i retten, efter de har afleveret deres børn på børnehjem, fordi de er rejst tilbage til deres landsbyer. Der er meget mediebevågenhed omkring adoptionerne, og kontaktpersonen vil ikke have ry for at være ansvarlig for børneeksport eller at arbejde med fiktive mødre. Kontaktpersonen skriver, at hun derfor næste år ikke vil have noget at

gøre med andre end ægte biologiske mødre, som opsøger "os" med deres børn og alle papirer. Hun skriver derpå, at hun ikke længere vil bruge en bekendts hus som "dumping ground" for kvinder, hvis identitet og dokumentation, der kan stilles spørgsmålstegn ved. Hun skriver videre, at den bekendtes hus skal holdes uden for mediernes søgelys, for ellers risikerer de en politirazzia på stedet.

I samme brev skriver kontaktpersonen, at aftalen med AC Børnehjælp må laves om efter maj 1987. Hun vil ikke længere love fem børn om måneden, og hun kan selv afholde husholdningsudgifter. AC Børnehjælp bedes dog stadig betale huslejen. Kontaktpersonen vil fremover selv afholde alle adoptions- og husholdningsudgifter med det gebyr på 40.000 rupees, hun modtager af familierne per sag. Kontaktpersonen skriver derpå, at hun ikke længere vil have med tvivlsomme aktører (dubious characters) at gøre, og ikke længere vil fylde en bekendts hus mere op (med mennesker, red.), end stedet har kapacitet til. Sikkerhedsrisikoen, risikoen for at børn omkommer, eller at huset bliver ransaget, forbundet hermed, er for stor. Kontaktpersonen skriver, at hun væmmes ved tanken om, hvad der kunne være sket i løbet af de sidste to måneder, hvor hun koncentrerede sig om antallet af børn og ignorerede disse øvrige faktorer.

Af et andet brev fra kontaktpersonen dateret d.15. december 1986 fremgår det, at kontaktpersonen har afbrudt samarbejdet med den bekendte, eftersom denne har vist sig at være tilfreds med at fylde sit hus op med "dubious cases", og da kontaktpersonen ikke længere kan regne med hans loyalitet.

Ovenstående oplysninger tyder på, at AC Børnehjælps kontaktperson i en periode samarbejdede med folk, der kun ville bringe børn i forslag med tilhørende dokumentation, efter kontaktpersonen havde bekræftet, at de ville modtage ekstra betaling. Oplysningerne tyder også på, at kontaktpersonen i en periode formidlede børn til Danmark i samarbejde med kvinder, der udgav sig for at være biologiske mødre, og hvis identitet man ikke kunne fastslå. Endelig tyder oplysningerne på, at det økonomiske incitament forbundet med kontaktpersonens aftale med AC Børnehjælp om at placere fem børn om måneden indebar samarbejde med tvivlsomme aktører samt sikkerheds- og helbredsrisici for børnene.

4.4 BESKRIVELSE AF DE DANSKE MYNDIGHEDERS OPLYSNINGER

I dette afsnit belyses, om der fremgår oplysninger i de danske myndigheders generelle sager om formidlingen fra Sri Lanka,

der kan be- eller afkræfte, om der har været uregelmæssigheder i de danske sager.

4.4.1. Gennemgang af et udvalg af Adoptionsnævnets generelle sager i 1980'erne

Det fremgår af en sag fra Adoptionsnævnet, at AC Børnehjælp i december 1987 indberettede, at adskillige personer i Sri Lanka var blevet fængslet og forhørt vedrørende deres medvirken ved oprettelse og drift af baby farms. Det fremgår ligeledes, at myndighederne i Sri Lanka i juni 1987 stoppede med alle adoptioner til udlandet med undtagelse af sager, der på daværende tidspunkt var modtaget af Commissioner of Probation i Colombo. AC Børnehjælp oplyste samtidig, at organisationen med sikkerhed kunne sige, at AC Børnehjælps formidling ikke på noget tidspunkt har været inddraget i myndighedernes undersøgelser. Endeligt fremgår det af sagen, at AC Børnehjælps kontorleder i marts 1987 besøgte Sri Lanka for at få afklaret de mange modstridende oplysninger, der fremkom på dette tidspunkt. I august 1987 besøgte en dommer fra Sri Lanka Danmark for at høre om betingelserne for adoption. Denne besøgte også Familieretsdirektoratet. Dommeren skulle aflægge rapport til en komité, der havde til opgave at overveje betingelserne for genåbning af international adoption. Der foreligger ikke mødereferater eller lignende på sagen, men AC Børnehjælp fik efter besøget oplyst, at dommerens rapport om forholdene i Danmark var meget positiv.

4.4.2. Gennemgang af Justitsministeriets generelle sager i 1980'erne

AC Børnehjælp bekendt med uetiske forhold i andre landes formidling

Det fremgår af en sag fra 1984, at Familieretsdirektoratet har modtaget en årsberetning fra AC Børnehjælp. Af årsberetningen fremgår det, at "forøgelse af formidlingstallet fra Sri Lanka er vanskeliggjort af, at der fra andre lande forsøges gennemført en praksis, hvor uetiske metoder, som AC Børnehjælp tager afstand fra, forsøges taget i brug." Det fremgår videre af årsberetningen, at "AC undersøger for øjeblikket muligheden for at forøge formidlingstallet uden at anvende de metoder andre lande angribes for."

Af en lignende sag om AC Børnehjælps årsberetning fra 1986 fremgår det, at AC Børnehjælp "beklageligvis må konstatere, at nogle lande lægger så stor vægt på formidling af børn fra Sri Lanka, at en del adoptionsformidlinger finder sted på en sådan måde, at det må give anledning til overvejelser om, hvorvidt det er etisk forsvarligt at fortsætte formidlingen, hvis de samme situationer skulle opstå med henblik på formidlinger til

Danmark". Af samme årsberetning fremgår det, at AC Børnehjælp havde så stor tiltro til deres kontaktperson, at organisationen påregnede at fortsætte formidlingen af børn med deres hjælp.

Oplysningerne fra AC Børnehjælps kontaktperson, der tyder på, at ulovligheder har været en del af formidlingen til Danmark, genfindes ikke i Justitsministeriets generelle sager.

Terre des Hommes' kontaktperson beretter om ulovlige forhold

Det fremgår af et brev fra 1986 fra Terre des Hommes' kontaktperson, som organisationen videresendte til Familieretsdirektoratet, at det er svært at formidle børn på den "rigtige måde", fordi der er så mange private adoptioner, hvor folk i hemmelighed kontakter mødre direkte på hospitalerne og betaler dem for deres babyer. Kontaktpersonen er frustreret over dette, da antallet af børn formidlet gennem Terre des Hommes er faldende på grund af dette og "overvejer" at rapportere det til myndighederne.

Intet sammenfald mellem de danske organisationers kontaktpersoner og den srilankanske advokat under anklage

Af en fortegnelse fra Familieretsdirektoratet over samtlige kontaktsteder fremgår det, hvilke kontaktpersoner AC Børnehjælp og Terre des Hommes havde i 1980'erne i Sri Lanka.

Ankestyrelsen har sammenholdt navnene på kontaktpersonerne med navnet på den kvindelige advokat, der ifølge den hollandske rapport var mistænkt for handel med børn og drift af baby farms. Baseret på de oplysninger styrelsen har til rådighed, er der ikke noget sammenfald mellem denne advokat og de danske organisationers kontaktpersoner eller den advokat, de danske organisationer anvendte. Hendes navn fremgår heller ikke af de sager, Ankestyrelsen har gennemgået.

På baggrund af gennemgangen af de generelle sager fra Adoptionsnævnet og Justitsministeriet, kan det konstateres, at de danske myndigheder har haft oplysninger om, at der ifølge de danske organisationer var uetiske forhold i andre landes formidling fra Sri Lanka.

Ankestyrelsen har dog ikke fundet oplysninger i de danske myndigheders generelle sager om undersøgelseskommissionen fra 1987 eller advokaten, der var under mistanke, der kunne tyde på, at de danske adoptionssager var omfattet af ulovligheder.

Resultater af undersøgelsen

Efter nutidige standarder for international adoptionsformidling har der utvivlsomt ikke været tilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger i det srilankanske adoptionssystem i 1980'erne, eller i den danske formidling til at sikre, at barnets bedste var det styrende princip i den enkelte adoption. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at der ikke eksisterede tilstrækkelig regulering af international adoption, og at der generelt er sparsomme oplysninger i de konkrete adoptionssager om bl.a. barnets baggrund og frigivelse. Samtidig var der i den pågældende periode ingen regulering af pengestrømmene forbundet med adoptionerne, hvilket kan have skabt en uhensigtsmæssig incitamentsstruktur.

I 2017 konkluderede Ankestyrelsen, at styrelsen på daværende tidspunkt ikke havde tilstrækkelige oplysninger til at vurdere, om der var sket ulovlige handlinger i de danske sager og i det danske formidlingssamarbejde med Sri Lanka.

Den aktuelle undersøgelse giver styrelsen anledning til at udbygge og nuancere den tidligere konklusion. Resultaterne af undersøgelsen er gengivet herunder.

Oplysninger der tyder på, at ulovligheder har været en del af formidlingen til Danmark

Gennemgangen af generelle sager fra DIA om formidlingen fra Sri Lanka i 1980'erne viser, at AC Børnehjælps kontaktperson i en periode samarbejdede med personer, der ifølge kontaktpersonen agerede uetisk og kun ville tilvejebringe børn og dokumenter, efter kontaktpersonen havde bekræftet, at de ville modtage ekstra betaling.

Oplysningerne tyder på, at kontaktpersonen i en periode formidlede børn til Danmark i samarbejde med kvinder, der udgav sig for at være biologiske mødre.

Endelig tyder oplysningerne på, at det økonomiske incitament forbundet med kontaktpersonens aftale med AC Børnehjælp om at placere fem børn om måneden indebar samarbejde med tvivlsomme aktører samt sikkerheds- og helbredsrisici for børnene.

Oplysningerne fra AC Børnehjælps kontaktperson, der tyder på, at ulovligheder har været en del af formidlingen til Danmark, genfindes ikke i de danske myndigheders generelle sager.

Vedr. rapport fra kommission i Sri Lanka 1987

Ankestyrelsens sagsgennemgang fra 2017 viser samlet set, at der ikke er oplysninger, der dokumenterer, hvorvidt de officielle procedurer er blevet fulgt eller ej. Ankestyrelsen kan derfor på baggrund af sagsgennemgangen hverken be- eller afkræfte, om de danske sager har fulgt de officielle procedurer eller ej. Dette gør sig også gældende for de gennemgåede sager fra 1986, som vedrører det år, der var fokus på fra undersøgelseskommissionen fra 1987.

Det bemærkes, at der ifølge undersøgelseskommissionen kun blev gennemført 37 adoptioner fra Sri Lanka via de officielle kanaler i 1986. Samme år blev der gennemført 79 adoptioner til Danmark, jævnfør tabel 1. Dette indikerer i sig selv, at en andel af adoptionerne til Danmark ikke har fulgt de officielle kanaler. Ankestyrelsen kan ikke komme dette nærmere, da vi ikke har adgang til selve kommissionens rapport og dermed ikke mulighed for at få præciseret og uddybet oplysningerne, herunder hvad der forstås ved "de officielle kanaler", og om undersøgelseskommissionens undersøgelse omfatter alle gennemførte adoptioner eller et udsnit af adoptionerne i 1986.

Det fremgår af korrespondancen mellem AC Børnehjælp og kontaktpersonen, at der blev nedsat en kommission på Sri Lanka i 1987, der skulle undersøge alle adoptioner. Det fremgår også, at alle internationale adoptioner i en periode blev stoppet som konsekvens af kommissionens arbejde. Der er dog ikke noget i det gennemgåede materiale, der tyder på, at kommissionen har haft særligt fokus på formidlingen til Danmark, herunder at aktører involveret i den danske formidling skulle være blevet kaldt til afhøring.

Vedr. efterforskning af lokal kontaktperson

Baseret på de oplysninger, styrelsen har til rådighed, er der ikke noget sammenfald mellem de danske organisationers kontaktpersoner og advokat og den kvindelige srilankanske advokat, der var mistænkt for handel med børn og for at drive baby farms. Hendes navn fremgår hverken af de konkrete sager, Ankestyrelsen har gennemgået, eller af det indkaldte materiale fra DIA.

På baggrund af gennemgangen af de generelle sager fra Adoptionsnævnet og Justitsministeriet, kan det konstateres, at de danske myndigheder har haft oplysninger om, at der ifølge de danske organisationer var uetiske forhold i andre landes formidling fra Sri Lanka. Der er dog ikke noget i de danske myndigheders generelle sager, der tyder på, at de danske myndigheder havde konkrete oplysninger om, at der var uetiske forhold eller ulovligheder forbundet med de danske konkrete adoptionssager. Ankestyrelsen har således ikke fundet oplys-

ninger i de danske myndigheders generelle sager om undersøgelseskommissionen fra 1987 eller advokaten, der var under mistanke, der kunne tyde på, at de danske adoptionssager var omfattet af ulovligheder.